

Research Paper

The pathology of participation among elementary school students

Received:

Accepted:

PP:

Use your device to scan and read the
article online

DOI:

Keywords:

Participation,

Abstract

Introduction: One of the problems in most schools is the low level of student participation in school affairs. Participation is very important in increasing self-confidence, avoiding self-centeredness, tendency to be in groups, and increasing students' activity and mental dynamism. The aim of the current research was the pathology of participation among elementary school students.

research methodology: The research method was qualitative and using qualitative content analysis of interviews. The participants in this study were 16 professors and experts in the field of education and training who were selected using the theoretical saturation criterion and criterion-based purposive sampling method. Data was collected using semi-structured interviews and analyzed using the inductive content analysis method. Then, the students' participation pathologies were extracted and categorized. To assess the validity of the data, after conducting and implementing the interview, the participant review method was used, and for reliability, the retest was used. The test-retest reliability of the interviews was 87%, and the reliability of the coding was confirmed.

Findings: The findings included 96 conceptual codes that were categorized into 5 main concepts: educational system-related factors, school-related factors,

Citation: The pathology of participation among elementary school students

Corresponding author:

Address:

Tell:

Extended Abstract

Introduction:

In every scientific community, there are organizations that play multiple roles to strengthen that scientific community. The education of elementary school students who are at the beginning of entering the great community of human beings has a special sensitivity. In this course, which is the basis of higher education courses, students gain experiences that will be stimulating, beneficial and effective if they are related to each other and related to personal and social issues. And it will bring lifelong learning. One of the activities that helps with the goals of this course is group and collaborative activities. The education and training system in every society is inherently participatory, because the existential nature of this system is derived from social institutions such as the family and it works in active connection with them. Education, as one of the important social institutions, officially begins its duties after the family, the family is the first place of socialization for people, the person adapts his social interests based on the social and economic actions of his parents.

Context:

Due to the effective and efficient role of people in different parts of society today, the category of hard participation is the attention of officials and planners, and the issue of participation in schools is in the form of group activities and teamwork in student organizations in different social fields. cultural, scientific and sports activities.

Goal:

The aim of the current research was the pathology of participation among elementary school students.

Method:

The research method was qualitative and using qualitative content analysis of interviews. The participants in this study were 16 professors and experts in the field of education and training who were selected using the theoretical saturation criterion and criterion-based purposive sampling method. Data was collected using semi-structured interviews and analyzed using the inductive content analysis method. Then, the students' participation

pathologies were extracted and categorized. To assess the validity of the data, after conducting and implementing the interview, the participant review method was used, and for reliability, the retest was used. The test-retest reliability of the interviews was 87%, and the reliability of the coding was confirmed.

Findings:

The findings included 96 conceptual codes that were categorized into 5 main concepts: educational system-related harm, school-related harm, family system-related harm, individual harm, and social harms, and 15 sub-concepts, each of which included a different conceptual code. The main components of damage related to the education system with 4 sub-concepts (weakness in educational policy making, in the implementation of educational policies, in attracting and employing human resources, weakness in empowering human resources), school-related damages with 4 sub-concepts (non-use of the capacity of the parent-teacher association, educational inefficiency, problems related to the teacher, problems related to the classroom), damages related to the family system with two sub-concepts (weakness in parenting methods, poor interaction), individual damages with two The sub-concept (weakness of individual capabilities, psychological problems) and social injuries were identified with three sub-concepts (social laxity, weak cultural beliefs, gender stereotypes) based on interviews and injuries, each of which includes a number of concept codes.

Results:

The education system does not train students to live in the present and future world. Recognition of differences and peaceful co-existence has been neglected in education. Extreme attention to preservation, blind acceptance of old findings, emphasis on forced uniformity and excessive dominance of the governance arena on this system are among the issues and shortcomings that affect the system's output. Therefore, for the active participation of all students in schools, a pathological examination of participation is necessary to promote it.

آسیب شناسی مشارکت جویی دانش آموزان دوره ابتدایی

چکیده

مقدمه و هدف: یکی از مشکلات موجود در اغلب مدارس پایین بودن میزان مشارکت دانش آموزان در امور مدرسه است. مشارکت در افزایش اعتماد به نفس، دوری از خودمحوری، گرایش به جمع و افزایش فعالیت و پویایی ذهنی دانش آموزان اهمیت بسیاری دارد. هدف از پژوهش حاضر، آسیب شناسی مشارکت جویی دانش آموزان دوره ابتدایی بود.

روش شناسی پژوهش: مشارکت کنندگان در این پژوهش، ۱۶ نفر از اساتید و صاحب نظران حوزه تعلیم و تربیت و آموزش ابتدایی بودند، که با معیار اشباع نظری و به شیوه نمونه گیری هدفمند ملاک محور انتخاب گردیدند. داده ها با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته جمع آوری و با روش تحلیل محتوای استقرایی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سپس آسیب های مشارکت جویی دانش آموزان استخراج و دسته بندی شدند. برای سنجش اعتبار داده ها، پس از انجام مصاحبه و پیاده سازی آن، از روش بازبینی مشارکت کنندگان و برای پایایی از بازآزمون استفاده گردید. پایایی بازآزمون مصاحبه های انجام گرفته ۸۷٪ به دست آمد و قابلیت اعتماد کد گذاری ها مورد تأیید قرار گرفت.

یافته ها: یافته های به دست آمده شامل ۹۶ کد مفهومی بود، که در ۵ مفهوم اصلی آسیب های مرتبط با نظام آموزشی، آسیب های مرتبط با مدرسه، آسیب های مرتبط با نظام خانواده، آسیب های فردی و آسیب های اجتماعی و ۱۵ مفهوم فرعی که هر کدام کد مفاهیم متفاوتی را در بر گرفته اند دسته بندی گردید.

بحث و نتیجه گیری: بنابراین، برای مشارکت فعال همه دانش آموزان در مدارس، بررسی آسیب شناسانه مشارکت جهت ارتقای آن ضرورت دارد.

تاریخ دریافت:

تاریخ پذیرش:

شماره صفحات:

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

واژه های کلیدی:

مشارکت جویی
آسیب های مرتبط با نظام آموزشی
آسیب های مرتبط با مدرسه
آسیب های مرتبط با نظام خانواده
آسیب های فردی
آسیب های اجتماعی

* نویسنده مسئول:

نشانی:

تلفن:

پست الکترونیکی:

نهاد آموزش به عنوان یکی از بنیادی ترین نهادهای جوامع بشری عهده دار رفع نیازهای گسترده‌ای در جوامع است. افزون بر رفع نیازهای پایه‌ای هم‌چون میل به دانستن، سبب جامعه‌پذیری و بهبود کیفیت زندگی افراد می‌شود. با شکل‌گیری جامعه و اقتصاد دانایی محور در عصر حاضر کارکردهای نهاد آموزش گسترده‌تر و اثرگذارتر شده و به نوعی نقشی کلیدی در توفیق کشورها ایفا می‌کند (تجلی و همکاران، ۱۴۰۱). نظام تعلیم و تربیت نیز در هر جامع‌های ذاتی مشارکت جویانه دارد، چرا که ماهیت وجودی این نظام برآمده از نهادهای اجتماعی از قبیل خانواده است و در پیوند فعال با آن‌ها عمل می‌کند (Noble, & Ross, 2021). محیط‌های توانمند در مدرسه، می‌توانند فرهنگ مشارکت دانش‌آموزی پایدار و نهادینه شده را پرورش داده و از آن حمایت کنند (Crowley et al., 2021). چنین مشارکت مداوم فیزیکی و کلامی، می‌تواند ظرفیت و اعتماد دانش‌آموز را برای مشارکت در زندگی و مدرسه، به عنوان زمینه‌سازی برای تبدیل شدن به یک شهروند متعهد ایجاد کند (Larkins, 2022). تأکید بر ضرورت اتخاذ تصمیمات مربوط به نحوه اداره مدرسه اعم از بودجه‌ریزی امور، پرسنلی روش‌ها و فرایندهای آموزشی و ... در خود مدرسه و به وسیله کسانی که بیش از سایرین به عرصه اجرای تصمیمات نزدیک و به مسائل و ظرایف آن آگاهند، طی دهه گذشته در پاسخ به چالش‌های یادشده و در قالب نگرشی نوین با عنوان مدرسه محوری مورد توجه جدی محافل آموزشی علمی و اجرایی قرار گرفته است، این دیدگاه زمینه‌های عدم تمرکز کار گروهی و تصمیم‌گیری مشارکتی و به تبع، آن مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی بیشتر تصمیم‌گیرندگان در قبال تصمیمات اتخاذ شده را فراهم می‌نماید، از سوی دیگر نظام مدیریت مدرسه محور نیز مانند سایر نظام‌های سازمانی در قالب مجموعه‌ای از اجزای وابسته به یکدیگر و در عین حال در تعامل مستمر با محیط مفهوم واقعی خود را آشکار می‌سازد، از این رو شناخت این نظام و نیز فهم زیر سیستم‌های اساسی آن با هدف آغاز اجرای آن در نظام آموزش و پرورش کشور در شرایطی که مدرسه محوری رسماً به‌عنوان خط مشی وزارت آموزش و پرورش مورد تأکید قرار گرفته است، ضرورتی اساسی و تعیین‌کننده محسوب می‌شود.

مشارکت دانش‌آموزان در کلاس‌های درس، فعالیت‌های فوق برنامه، فرایندهای تصمیم‌گیری دموکراتیک و سایر تعاملات بین دانش‌آموزان و بین دانش‌آموزان و کارکنان را توصیف می‌کند (O'Brien et al., 2024, p856) توافقی در مورد تعریف اصطلاح مشارکت وجود ندارد. بسیاری از تعاریف به مفهوم بیان دیدگاه‌ها (کلامی یا غیر کلامی) در مورد اشتراک گذاری اطلاعات و گفتگو می‌پردازند (Horgan et al, 2015). اغلب، تعاریف مشارکت بر اهمیت تأثیرگذاری تأکید می‌کنند: «تمامی زمان و مکان‌هایی که دانش‌آموزان فرصتی برای تأثیرگذاری بر تصمیم‌گیری و ایجاد تغییرات کوچک یا مهم‌تر دارند (Mannion et al, 2015, p7) نتایج پژوهش (Anderson et al, 2022) حاکی از آن است، که صرفاً اجازه دادن به دانش‌آموزان برای بیان نظرات خود بدون تأثیرگذاری بر تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌هایی که انجام می‌شود، برای ارتقای بهزیستی آن‌ها در مدرسه کافی نیست. اگر دانش‌آموزان نظرات خود را بیان کنند و احساس کنند، که به نظراتشان گوش داده نمی‌شود، یا در هنگام تصمیم‌گیری به‌طور جدی مورد توجه قرار نمی‌گیرد، بهزیستی آن‌ها بهبود نمی‌یابد (O'Brien et al, 2024).

مدل‌های مختلفی از مشارکت دانش‌آموزان در سطوح پایین و بالاتر مشارکت وجود دارد، که منعکس‌کننده تغییر در سطوح آگاهی دانش‌آموزان درباره هدف مشارکت، اشتراک قدرت، مسئولیت و مالکیت فرآیند است. مشارکت می‌تواند، به صورت نمایندگی و یا شرکت در تیم‌ها یا کمیته‌های مدرسه باشد، یا می‌تواند، دموکراتیک‌تر باشد و اغلب به‌عنوان یک ویژگی عادی زندگی روزمره در مدرسه تجربه شود، که سطح بالاتری از مشارکت در نظر گرفته می‌شود و هدف آن فراهم کردن فرصت همکاری و ارتقاء بهزیستی دانش‌آموزان است، در حالی که با شنیده شدن نظرات دانش‌آموزان، صرف‌نظر از تأثیرشان، سطح پایین‌تری از مشارکت در نظر گرفته می‌شود (Anderson et al, 2022). فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان در تشکلهای باعث تقویت روحیه مشارکت جویی آنان می‌شود (Pudineh et al, 2017)، به رشد اجتماعی مطلوب آنان کمک مؤثر و شایانی می‌کند (Zaremozhzabieh et al, 2022؛ Shekhar & Huang-Saad, 2021) و دستیابی به اهداف و مقاصد را برای آن‌ها تسهیل می‌نماید، در واقع دانش‌آموزان به اهمیت وحدت و همکاری با یکدیگر پی می‌برند و انسجام و همدلی، رقابت مثبت و رفاقت در بین آن‌ها شکل می‌گیرد (Navabakhsh et al, 2011). فراگیرانی که به روش یادگیری مشارکتی آموزش می‌بینند دارای انگیزه قوی برای یادگیری هستند، فعالیت بیشتری دارند و نسبت به یادگیری اعضای گروه خود احساس مسئولیت می‌کنند. علاقه این افراد نسبت

به موضوع درس زیاد و روابط دوستانه آن‌ها افزایش می‌یابد، توجه معلم نسبت به این فراگیران بیشتر می‌شود و در نتیجه احساس ارزشمندی و شایستگی می‌کنند و این امر موجب افزایش عزت نفس و عملکرد تحصیلی این فراگیران می‌شود (Ashrafzadeh, 2023).

در پژوهشی توسط (O'Brien et al, 2024)، نیز مشارکت دانش‌آموز دبستانی در دو مدرسه ایرلند در کلاس درس، خارج از کلاس درس و در تصمیم‌گیری در سطح مدرسه را بررسی کردند. دانش‌آموزان مدیریت ضعیف کلاس، کلاس‌های برنامه‌ریزی ضعیف با فعالیت‌های مشارکت کم یا بدون برنامه‌ریزی، و تدریس غیر الهام بخش و نامشخص، شخصیت معلم، سخت‌گیری، بی‌توجهی به ایده‌ها و پیشنهادات، تنبیه و تحقیر، خجالت در مقابل همسالان عدم آگاهی از فعالیت‌ها، ترس، عصبی بودن، اضطراب، استرس، عدم اعتماد به نفس و عدم خودآگاهی را مانع مشارکت دانش‌آموزان دانستند.

پژوهش (MahdaviKhah et al, 2022)، با عنوان حدود و ثغور مشارکت دانش‌آموزان در برنامه درسی نشان داد، که مشارکت دانش‌آموزان در برنامه درسی در همه ابعاد برنامه درسی قابل اجراست. با وجود این، هنوز ساز و کار نظری و عملی مشارکت واقعی دانش‌آموزان در برنامه درسی فراهم نشده است.

هم‌چنین مطالعه (Shams et al, 2021)، با عنوان «عوامل سوق دهنده، تسریع کننده و بازدارنده مشارکت دانش‌آموزان در فوق برنامه‌های تربیت بدنی مدارس نشان داد، که عوامل سوق دهنده و بازدارنده که یکی از مولفه‌های اصلی است شامل، دانش‌آموزان و آموزش‌دهندگان به همراه محرک‌ها و بازدارنده‌ها است، که نقش اصلی ایفا می‌کنند و نیاز به توجه ویژه‌ای دارند. هم‌چنین تسریع کننده‌ها که مولفه اصلی دیگر است، شامل منابع حمایتی و تشویقی، همکاری با ذینفعان، منابع مالی و بستر سیاسی هست، که در سرعت بخشیدن به مشارکت ورزشی دانش‌آموزان جهت ورود به فوق برنامه‌های مدارس دخیل هستند.

هم‌چنین یافته‌های پژوهش (Jones et al, 2021)، با عنوان صدای دانش‌آموز برای بهبود مدارس: دیدگاه‌های دانش‌آموزان، معلمان و رهبران در مدارس نروژ، حاکی از دیدگاه مثبت نسبت به صدای دانش‌آموزان به‌طور کلی و به‌طور خاص در مورد استفاده از صدای دانش‌آموز برای بهبود مدارس است. معلمان می‌خواهند، از نظرات دانش‌آموزان استفاده کنند، و وقتی این کار را انجام می‌دهند، مشارکت معنادار و هیجان‌انگیزی را تجربه می‌کنند، که تأثیر مثبتی بر عملکرد آن‌ها دارد. مدیران مدرسی که با آن‌ها مصاحبه شد، مشتاق مشارکت دانش‌آموزان و در مورد مسئولیت‌های خود شفاف بودند. آن‌ها پتانسیل صدای دانش‌آموز را در ایجاد امکان رشد شخصیت دانش‌آموزان، در توسعه شیوه تدریس و در بهبود کل مدرسه می‌بینند. برای دانش‌آموزان ارائه تنها نظرات کافی نیست، آن‌ها نه تنها می‌خواهند شنیده شوند، بلکه می‌خواهند، در بهبود مدرسه و تصمیم‌گیری‌ها مشارکت کنند. مدارس شرکت‌کننده کانال‌هایی را برای مشارکت دانش‌آموزان فراهم کرده بودند، اما در مورد شورای دانش‌آموزی، این کانال‌ها یا بسیار سخت‌گیرانه بودند، یا در مورد اشتراک‌گذاری غیررسمی دیدگاه‌ها فاقد ساختار بودند. بزرگترین چالش دانش‌آموزان، پاسخ‌های واقعی معلمان برای شنیدن نظرات دانش‌آموزان بود، اگرچه معلمان و رهبران به نظر ارزش بسیاری برای دموکراسی قائل هستند، اما اجرای آن در مدارس آن‌ها چالش برانگیز و محدود بود.

پژوهش (Afzal Tajik, et al, 2020)، نیز با عنوان استراتژی‌های مدیران برای افزایش مشارکت دانش‌آموزان در رهبری مدرسه در منطقه‌ای روستایی و کوهستانی در پاکستان نشان داد، که چالش‌های مدیران در افزایش مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه، ساختار سلسله مراتبی و عدم استقلال برای تصمیم‌گیری مبتنی بر مدرسه، سازماندهی فعالیت در فضای باز به خاطر زمستان‌های بسیار سخت، وجود تصور عمومی در منطقه محلی که مشارکت دانش‌آموزان در کارهای غیر آکادمیک و اداری زمان‌یادگیری را از آن‌ها می‌گیرد و نگرانی برای اتمام برنامه درسی، هنجارها و سنت‌های اجتماعی فرهنگی منطقه هستند.

در پژوهشی (Jafari, 2018)، موانع مشارکت راه، امکانات و زیرساخت‌ها، فرهنگی، نظارتی و مقرراتی، ساختاری، قانونی، نبود رویکرد سیستماتیک بین مدیران، باورها و نگرش‌های نادرست، مدیریتی، مالی اقتصادی، نیروی انسانی ذکر کرده است.

با عنایت به نقش مؤثر و کارساز افراد در بخش‌های مختلف جامعه امروزه مقوله مشارکت سخت مورد توجه مسئولان و برنامه‌ریزان است و مسأله مشارکت در مدارس به صورت فعالیت‌های گروهی و کار گروهی در تشکلهای دانش‌آموزانی می‌باشد، که در زمینه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، علمی و ورزشی فعالیت می‌کنند. به‌همین منظور در سال‌های اخیر به مسأله مشارکت دانش‌آموزان توجه مضاعفی شده

است و تمامی انجمن‌ها و تشکل‌های دانش آموزانی در قالب سازمان دانش آموزانی جای گرفته‌اند تا از یک طرف مرکزیت لازم را به دست آورند و از طرف دیگر برنامه‌ریزی‌های اساسی و لازم برای آن‌ها صورت گیرد (Naseri et al, 2017). علی‌رغم احساس نیاز به تغییر فرآیندهای یادگیری و نیازهای یادگیری، تعدادی از محققان در کنفرانس بین‌المللی محیط‌های یادگیری خلاق، اذعان داشتند، تجارب یادگیری کودکان در دوران معاصر تغییر چندانی با قرن ۱۹ و ۲۰ نداشته است و کودکان در مدرسه به‌عنوان موجودی غیرفعال که در کارخانه مشغول یادگیری و آموزش هستند، در حال تربیت می‌باشند. این موضوع نگرانی عمده محققان در عرصه ارتباط محیط مدرسه و یادگیری فعال را در برداشت (Husni, 2020).

با توجه به اینکه قسمت عمده‌ای از جمعیت کشور را دانش‌آموزان تشکیل می‌دهند، و واقعیت این است، که این دانش‌آموزان، مدیران، مسئولان، اداره‌کنندگان و تولیدکنندگان فردای جامعه هستند، هم‌چنین با توجه به اینکه مشکلات ناشی از عدم مشارکت یا مشارکت محدود در سطح جامعه از جمله دانش‌آموزان در عرصه‌های مختلف اداره مدارس به‌عنوان یک مسأله اساسی و مهم در زمینه‌های مختلف خودنمایی می‌کند، لازم است، زمینه‌ها و تنگناهای این مسئله مورد بررسی قرار گیرد. از کانون‌های مهم شکل‌گیری فرهنگ مشارکت جویی و مسئولیت‌پذیری می‌توان به مدارس اشاره کرد. نهادینه کردن این نوع فرهنگ در مدارس موجب اشاعه‌ی آن در سطح جامعه می‌شود و این مسئله‌ای است که هم برای محیط‌های دانش‌آموزانی و هم جامعه در شرایط کنونی ضروری است. اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر را می‌توان در شناسایی موانع و مشکلات موجود در زمینه پرورش مشارکت در دانش‌آموزان دوره ابتدایی دانست. به نظر می‌رسد، که برای مشارکت فعال همه دانش‌آموزان در مدارس، بررسی آسیب‌شناسانه مشارکت جهت ارتقای آن ضرورت دارد. با عنایت با این امر، پژوهش حاضر به دنبال آسیب-شناسی مشارکت جویی در دانش‌آموزان دوره ابتدایی است.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف نوعی پژوهش کاربردی و از لحاظ رویکرد کیفی است، که از روش تحلیل محتوای کیفی استقرایی براساس دیدگاه الو و کینگاس استفاده شده است. سه مرحله اصلی در فرآیند انجام تحلیل محتوا آماده شدن برای تحلیل، سازماندهی و در نهایت گزارش نتایج به دست آمده باید طی شود (Elo et al, 2007)، که شامل ۶ گام، مشخص کردن مسأله پژوهش، تدوین سؤالات و اهداف، تعریف و مشخص کردن متغیرها، نمونه‌گیری و مشخص کردن واحدهای تحلیل و کدگذاری، مقوله‌بندی و تحلیل و استنباط نتایج است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش، اساتید و صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت و آموزش ابتدایی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بودند، که سوابق تحصیلی، کاری و تجربی مرتبط داشتند و به شیوه نمونه‌گیری هدف‌مند ملاک محور انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌ها، از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. مدت هر مصاحبه از ۴۵ الی ۹۰ دقیقه و میانگین آن ۶۰ دقیقه بود. پس از انجام مصاحبه با ۱۶ نفر و رسیدن به اشباع، مصاحبه‌ها پیاده‌سازی و سپس طبقه‌بندی و کدگذاری گردید. در پژوهش حاضر نیز برای بررسی صحت یافته‌ها، پس از انجام مصاحبه و پیاده‌سازی آن، متن مصاحبه به مشارکت‌کنندگان باز گردانده شد و صحت گفته‌های خودشان را مورد تأیید مجدد قرار دادند. به‌منظور تعیین پایایی تحلیل‌ها، از روش بازآزمون استفاده شده است. در این روش از میان مصاحبه‌های انجام گرفته سه مصاحبه به‌عنوان نمونه انتخاب شد و هر کدام از آن‌ها در یک فاصله زمانی ۲۰ روزه دو بار کدگذاری و با هم مقایسه شدند. پایایی بازآزمون مصاحبه‌های انجام گرفته ۸۷٪ به‌دست آمد و از آنجایی که این میزان پایایی بیشتر از ۶۰٪ است (Kvale, 2008)، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید است.

یافته‌ها

برای شناسایی آسیب‌های مشارکت دانش‌آموزان پس از انجام مصاحبه با ۱۶ نفر مشارکت‌کننده انجام شد. در جدول شماره ۱ نمونه‌ای از متن مصاحبه‌ها و جملات مستخرج معنی‌دار آورده شده است.

جدول شماره ۱ نمونه‌ای از متن مصاحبه‌ها

جملات مستخرج معنی دار	متن مصاحبه‌ها
- نیاز به آموزش مشارکت‌جویی به دانش آموزان - عدم وجود دانش و آگاهی کادر اجرایی مدارس در زمینه مشارکت - وجود نظام متمرکز و ارسال بخشنامه‌ها از بالا - الزام به انجام بخشنامه‌ها در بازه ی زمانی کوتاه بدون در نظر گرفتن کیفیت اجرا - عدم کارشناسی طرح‌ها و برنامه‌ها - توجه به بیش از حد به مستند سازی	ما در حوزه اجتماعی فرهنگی سیاسی اقتصادی همه ابعاد اگه بخوایم ورود بکنیم و دانش‌آموز شرکت فعال داشته باشد مدیر مدرسه و معلم اون مدرسه باید دانش و سواد این مشارکت رو در حوزه فرهنگی اجتماعی سیاسی و اقتصادی داشته باشه به طبع اون دانش آموز تشویق میشه و فعال میشه که در این حوزه‌ها فعالیت خودش را انجام بده. متأسفانه چون نظام ما نظام متمرکز داریم حقیقتاً خب وقتی از بالا اهداف چیده میشه بخشنامه‌ها و ابلاغی‌های که به مدارس میاد و باید توسط رئیس اون بخش و زیر مجموعه انجام بشه کار فرهنگی میخوان، کار مشارکتی از ما میخوان حالا و یا اینکه کار اجتماعی یا هر چیزی که از ما میخوان در قالب این ابلاغیه و بخشنامه معمولاً فورس مازوری میخوان مثلاً برای یک هفته میخوان خب من باید معلمان و حالا مربیان پرورش تو این حوزه توجه بکنم که این بخشنامه اولاً مفهومیست چیه ما از دانش‌آموزان چی می‌خوایم و به کار تقریباً زمانی هست و متأسفانه بخاطر زمان بر بودن همیشه این کار رو انجام داد و اینکه گفتم اهداف از بالا چیده میشه و فشار حداکثری رئیس ما، مارو تو منگنه میذاره که همین باعث انجام کار بصورت فرمالیته میشه و فقط مستندسازی میشه و فقط یه چک لست میدن که طبق این باید انجام بشه وقتی در این مورد مربی پرورشی و معلم درکی از محتوا و اهدافش نداره فقط اجرا میشه چطور خروجی مثلاً مشارکتی داشته باشیم پس باید هر بخشنامه یا طرح و برنامه‌ای که هست کاملاً کارشناسی شده طبق برنامه زمانبندی معقول ارسال بشه
- عدم واگذاری مسئولیت به دانش‌آموزان با توجه به تفاوت‌های فردی و مجزا و مشخص کردن حوزه‌های مختلف فعالیت - ناکارآمدی دوره‌های ضمن خدمت معلمان و عدم تناسب آن با خصوصیات یادگیرندگان - عدم اجرا صحیح دوره‌های ضمن خدمت - نبود نظارت و چارچوب قانونی سختگیرانه در اجرا در دوره‌های ضمن خدمت - عدم بسترسازی مناسب آزمون‌های ضمن خدمت - تفکیک آموزش از پرورش	معلمان ما هم میگن مثلاً ما تدریس علوم رو داریم ما تو کار فرهنگی شرکت نمی‌کنیم ما تو آموزش و پرورش تو سند تحول میگیم پرورش همه جانبه شخصیت دانش آموز همین شخصیت افراد در یک جوی قرار شکل بگیره من معلم باید این دانش رو داشته باشم که تشخیص بدم که دانش آموز تو چه زمینه‌ای میتونه مشارکت کنه ما باید نیاز سنجی کنیم بعد متناسب با شخصیت افراد اینکه علاقه داره تواناییش داره استعداد این حوزه رو داره تقسیم فعالیت‌های مشارکت‌جویی انجام بشه درخصوص فعالیت مشارکت‌جویی هم ما ابتدا باید فعالیت‌های مختلف رو تعریف کنیم دانش‌آموزان رو تشخیص بدیم بعد دانش آموز اکتیو هر حوزه رو راس قرار بدیم که ان بتونه بقیه رو دخیل کنه راهکار افزایش دانش معلم در حوزه‌های مختلف که عنوان کردم میتونه دوره‌های ضمن خدمت با کیفیت و هدفمند باشه متأسفانه این دانش‌ها حالا دوره‌های ضمن خدمتی هم که ما برگزار میکنیم متأسفانه باز فرمالیته است از نظر محتوای خیلی از دوره‌های ضمن خدمت داره ولی خوب اجرا نمیشه من معلم معمولاً میگن وقت آنچنان ندارم برای آزمون مطالعه بکنن و بخوندن که این دلیلش اینه که این دوره‌ها یعنی از اول خوب بسترش فراهم نشده اگر از همون اول بستر سختگیرانه بودن رو اعمال می‌کردیم نگاه معلمی که باید ضمن خدمت بده برای اینه که دانش و مهارتش بره بالا همچنین چیزی ما تو آموزش پرورش یعنی نداریم واقعاً سفت و سخت نگرفتیم چرا تربیت ما الان رها شده همه ما چسبیدیم به آموزش نگاه آموزش را چسبیدیم حالا همون آموزشی رها شده تربیت که رها شده بود

متن مصاحبه‌ها	جملات مستخرج معنی دار
ببینیم چقدر معلم مون زمان داره ما میگیم ۷ تا ۷:۱۵ صبح گاهی هست که واقعا خسته‌کننده است و - محتوا محوری در سیستم آموزشی بچه‌ها واقعا ازش فراری هستن همین زمان رو مدیریت کنیم و از فعالیت‌های مشارکتی استفاده کنیم بعد از - حجیم بودن محتوای کتاب این تایم خسته کنند چطور اجرا میشه سرود و قران و سخنرانی و نصیحت و دعوی اول صبح مدیر بچه‌ها - وجود برنامه از پیش تعیین شده میخوان برن سراغ ۵ تا زنگ خسته‌کننده و حجیم از نظر محتوایی من میگم بجای ۵ زنگ ۴ زنگ باشه و بجای - نبود زمان برای فعالیت‌های مشارکتی ۱۵ دقیقه ۱ ساعت باشه صبح گاهی شروع روزمون با فعالیت‌های مشارکتی شروع کنیم که بچه‌ها با - عدم تلفیق فعالیت‌های مشارکتی با برنامه‌های درسی انرژی شروع کنن در دل همین صف میشه آموزش‌های مختلف مشارکتی گنجوند. ببینید ما بد برنامه‌ریزی - وجود برنامه‌های خسته‌کننده و روتین مثل صف‌های صبحگاهی کردیم ببینید حجم و محتوای دروس با زمان مطابقت نداره. اگه من قرار الگوی خوبی باشم معلم خوبی باشم - عدم تناسب بین محتوا ی کتب و زمان دانش مدیریتیم دانش روانشناسی دانش جامعه شناسی نگاه سواد اجتماعی و سواد عمومی من - و الزام و تاکید بر اتمام محتوا معلم باید تمامی حوزه‌ها بالا باشه یکی خودش اصلا نمیتونست بیاد تو اجتماع تو انزوا بوده چطور می‌تونه - بی انگیزگی و دلزدگی معلمان بدلیل جو نامناسب در مدارس دانش آموز تربیت کنه. متأسفانه خیلی از انتصاب‌های ما سیاسی شده و هم بحث سیاسی شدن مدیریت این - جو نارضایتی در مورد عدم تناسب بین حقوق و حیطه ی وظایف باعث ضعف در بحث آموزش میشه و لذا به خاطر همین که ما میگیم که اون همکاری که واقعا علم و اطلاع - بکارگیری نیروهای ناکارآمد و بی انگیزه در آموزش و پرورش کافی دارند سر جای خودش قرار نمی‌گیرند. بعضی افراد با دانش خوب هم وارد میشن ما به جوسازمانی داریم - سیاست‌زدگی در انتصابات یه فرهنگ سازمانی داریم من میام طرح درس خوبی بنویسم و کار کنم از کارها و فعالیت مشارکتی دانش‌آموزان استفاده کنم ولی معلمای دیگه میگن مگه چقدر بهمون حقوق میدن من این موارد رو به عینه دیدم همین جو باعث دلزدگی و بی انگیزگی میش البته ضمن خدمتی و دوره‌های که من میگم باید نظامند و بومی سازی شده باشه و جهت توانمند سازی و آماده سازی معلمان با تاکید بر سند تحول باشه	

پس از تحلیل محتوای کیفی متن مصاحبه‌های پیاده‌سازی و کدها استخراج شدند. پس از حذف مشترکات و کدهای تکراری، کدهای مفهومی دسته‌بندی و آسیب‌های مشارکت در دانش‌آموزان ابتدایی شناسایی و نام‌گذاری گردید. مفاهیم اصلی، فرعی و کدهای مفهومی آسیب‌های مشارکت جویی دانش‌آموزان در جدول ۲ ذکر شده است.

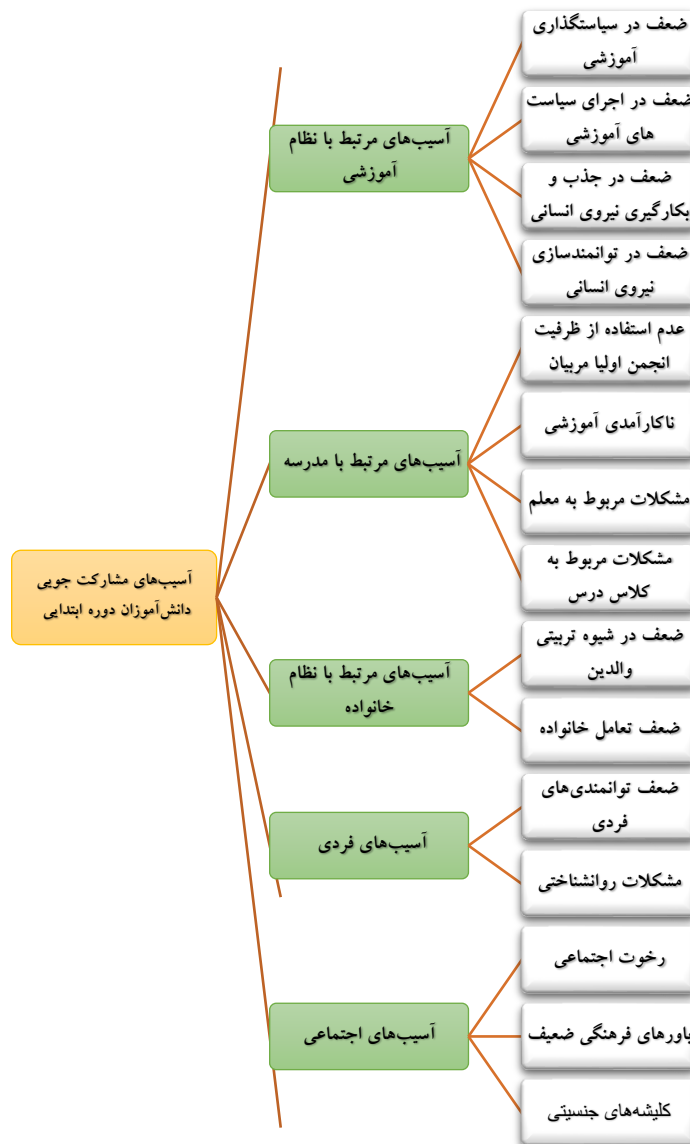
جدول شماره ۲ مفاهیم اصلی، فرعی و کدهای مفهومی آسیب‌های مشارکت جویی دانش‌آموزان

ردیف	کدهای مفهومی	مفاهیم فرعی	مفاهیم اصلی
۱	وجود نظام متمرکز و ارسال بخشنامه ها از بالا	ضعف در سیاستگذاری آموزشی	آسیب‌های مرتبط با نظام آموزشی
۲	عدم کارشناسی طرح ها و برنامه ها		
۳	محتوا محوری در سیستم آموزشی		
۴	تفکیک آموزش از پرورش		
۵	نفوذ جریانات سیاسی		
۶	دخالت بقیه ارگان ها درآموزش و پرورش		
۷	سلطه اهداف ایدئولوژیک		
۸	عدم تناسب بین محتوای کتب و زمان تدریس و الزام بر اتمام محتوا		
۹	وجود برنامه های از پیش تعیین شده		
۱۰	به روز نبودن کتب درسی		
۱۱	متناسب نبودن محتوای درسی با نیاز دانش آموز		
۱۲	عدم نظارت کافی آموزش و پرورش بر فعالیت های مدارس و صوری شدن آن	ضعف در اجرای سیاست های آموزشی	
۱۳	عدم آگاهی معلمان از فلسفه و چرایی تغییرات		
۱۴	کمبود زمان برای فعالیت های مشارکتی		
۱۵	توجه به بیش از حد به مستند سازی		
۱۶	الزام به انجام بخشنامه ها در بازه ی زمانی کوتاه بدون در نظر گرفتن کیفیت اجرا		
۱۷	توجه افراطی به انباشت و حفظ دانش		

آسیب‌های مرتبط با مدرسه	ضعف در جذب و بکارگیری نیروی انسانی	۱۸	انتصابات نابجا در آموزش و پرورش
		۱۹	توجه به رابطه بجای ضابطه در جذب و سازماندهی نیروها
		۲۰	بکارگیری نیروهای ناکارآمد و بی انگیزه در آموزش و پرورش
		۲۱	مدرک گرایی در جذب و بکارگیری معلمان
		۲۲	ضعف دانشگاه فرهنگیان در تربیت معلمان
		۲۳	انتصاب نادرست مدیران ارشد و بی انگیزگی نیروهای پایین سلسله مراتب
		۲۴	سیاست زدگی در انتصابات و به کارگیری نیروها
	ضعف در توانمندسازی نیروی انسانی	۲۵	استفاده از نیروهای غیر تخصصی از سایر ارگان ها
		۲۶	پایین بودن منزلت اجتماعی معلمان
		۲۷	نگاه ماشینی و ابزاری به نیروی انسانی در نظام آموزشی
		۲۸	ناکارآمدی دوره های ضمن خدمت معلمان
		۲۹	توجه بیش از حد به کسب امتیاز توسط معلمان
		۳۰	عدم تناسب دوره های ضمن خدمت با خصوصیات یادگیرندگان و نیاز معلمان
		۳۱	عدم اجرای صحیح دوره های ضمن خدمت
	عدم استفاده از ظرفیت انجمن اولیا مربیان	۳۲	ضعف نظارت و چارچوب مناسب در اجرای دوره های ضمن خدمت
		۳۳	وجود چارچوب تعریف شده غیرضروری
		۳۴	صوری و تشریفاتی بودن انجمن
		۳۵	محدود شدن فعالیت انجمن به جمع آوری پول
		۳۶	روابط ضعیف اولیا و مربیان
		۳۷	ذهنیت منفی مردم در مورد انجمن
	ناکارآمدی آموزشی	۳۸	وجود برنامه های خسته کننده و روتین مثل صف های صبحگاهی
		۳۹	درگیری مدیران مدارس در مسائل مالی و غفلت از انجام فعالیت های مشارکتی
		۴۰	عدم وجود دانش و آگاهی کادر اجرایی مدارس در زمینه مشارکت
		۴۱	وجود برنامه های خشک و غیر منعطف در مدارس
		۴۲	ضعف در مدیریت مشارکتی
		۴۳	بی انگیزگی مدیران و کادر اجرایی
		۴۴	عدم استفاده از ظرفیت و توان دانش آموزی در شوراها و اداره مدرسه
		۴۵	تبعیض بین دانش آموزان با توجه به سطح طبقاتی و ...
		۴۶	فضای فیزیکی نامناسب
		۴۷	وجود کلاس های چندپایه
	مشکلات مربوط به معلم	۴۸	فرسودگی شغلی بالای معلمان
		۴۹	بی اعتقادی معلم به کار گروهی و مشارکتی
		۵۰	اعتقاد به وقت گیر بودن استفاده از تکنولوژی
		۵۱	بی انگیزگی و دلزدگی معلمان بدلیل جو نامناسب در مدارس
		۵۲	ناراضیتی معلمان از عدم تناسب بین حقوق و وظایف
		۵۳	ضعف دانش و مهارت معلمان در بکارگیری روش های تدریس نوین و مشارکتی

مشکلات مربوط به کلاس درس	۵۴	وجود رقابت ناسالم در کلاس درس
	۵۵	معلم محور بودن فعالیت کلاسی
	۵۶	استفاده از روش های سنتی و غیرمشارکتی
	۵۷	بی توجهی به تفاوت های فردی دانش آموزان
	۵۸	عدم شناسایی نقاط ضعف و قوت دانش آموز
	۵۹	بی اعتمادی به توان دانش آموزان
	۶۰	عدم استفاده معلمان از تکنولوژی آموزشی
	۶۱	سازماندهی نامناسب فضای آموزشی جهت مشارکت
	۶۲	سرکوب شدن حق پرسشگری دانش آموز
	۶۳	اداره کلاس به شیوه مستبدانه
آسیب های مرتبط با نظام خانواده	۶۴	خسته کننده بودن محیط کلاس
	۶۵	عدم پرورش مهارت ارتباطی فرزندان در خانواده
	۶۶	فاصله ی عاطفی از فرزند به دلیل اشتغال یا فقدان پدر یا مادر
	۶۷	تبعیض قائل شدن بین فرزندان
	۶۸	مشغله خانواده ها و غفلت از تربیت فرزندان
	۶۹	توجه بیش از حد به فرزند
	۷۰	رشدناپاافتگی والدین
	۷۱	اختلافات خانوادگی
	۷۲	ارتباطات ضعیف اعضای خانواده
	۷۳	خانواده هسته ای با تعداد کم فرزندان
آسیب های فردی	۷۴	درگیری بیش از حد در فضای مجازی
	۷۵	ضعف تعامل والدین با یکدیگر
	۷۶	ضعف در روابط اجتماعی
	۷۷	فقدان اعتماد به نفس
	۷۸	ضعف در ابراز وجود
	۷۹	هوش هنجاری ضعیف
	۸۰	خجالتی بودن
	۸۱	اضطراب
	۸۲	پرخاشگری و قلدری
	۸۳	باورهای منفی نسبت به خود
آسیب های اجتماعی	۸۴	ضعف در علاقه یا انگیزه فردی به مشارکت
	۸۵	بی علاقه بودن به موضوع درس یا کلاس
	۸۶	بی توجهی به حقوق شهروندی
	۸۷	غفلت از شادی و نشاط اجتماعی
	۸۸	ضعف سرمایه اجتماعی
	۸۹	بی توجهی مردم به امور اجتماعی
	۹۰	عدم همسویی بین نظام آموزشی و جامعه
	۹۱	ضعف فرهنگ مشارکت و کار گروهی
	۹۲	ضعف رسانه ها و صدا سیما در پرورش مشارکت و جمع گرایی
	۹۳	منفعت طلبی و بی توجهی به سرنوشت جمعی
کلیشه های جنسیتی	۹۴	باورهای سنتی درباره نقش های جنسیتی
	۹۵	محدودیت های فرهنگی برای مشارکت دختران
	۹۶	کمبود فضاهای فرهنگی مورد نیاز برای دختران

مؤلفه‌های مرتبط با آسیب‌شناسی مشارکت جویی دانش‌آموزان، شامل ۵ مؤلفه اصلی (آسیب‌های مرتبط با آموزش و پرورش، آسیب‌های مرتبط با مدرسه، آسیب‌های مرتبط با نظام خانواده، آسیب‌های فردی و آسیب‌های اجتماعی)، ۱۵ مؤلفه فرعی و ۹۹ کد مفهومی بود. برای تأیید ضریب روایی نسبی محتوا لاوشه (CVR) کدهای مفهومی در اختیار ۱۵ نفر از صاحب‌نظران و متخصصین حوزه کودک و آموزش ابتدایی قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد، تا هریک آسیب‌ها را بر اساس طیف سه بخشی گویه ضروری است، گویه مفید است ولی ضروری نیست و گویه ضرورتی ندارد، قضاوت کنند، که مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به نظرات خبرگان و تجزیه و تحلیل پاسخ آن‌ها به پرسشنامه تأیید روایی محتوایی، از تعداد ۹۹ گویه ۹۶ گویه مورد تأیید قرار گرفت و سه گویه آزادی عمل نداشتن دانش‌آموز، توجه طلبی بیش از حد و پایین بودن کیفیت زندگی مورد تأیید قرار نگرفت و از آسیب‌های مشارکت جویی دانش‌آموزان ابتدایی حذف گردید. شکل شماره ۱ مدل مفهومی آسیب‌های مشارکت جویی دانش‌آموزان دوره ابتدایی را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل مفهومی آسیب‌های مشارکت جویی دانش‌آموزان دوره ابتدایی

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، بررسی آسیب شناسی مشارکت جویی دانش آموزان دوره ابتدایی بود، که با رویکرد کیفی و با استفاده از تحلیل محتوای کیفی مصاحبه ها انجام شد. یافته های حاصل از مصاحبه با ۱۶ نفر از اساتید و صاحب نظران حوزه تعلیم و تربیت و آموزش ابتدایی نشان داد، که آسیب های مشارکت جویی دانش آموزان در فعالیت های مدرسه، شامل ۵ مولفه اصلی، ۱۵ مولفه فرعی و ۹۶ کد مفهومی است. مولفه های اصلی آسیب های مرتبط با نظام آموزشی با ۴ مفهوم فرعی (ضعف در سیاست گذاری آموزشی، در اجرای سیاست های آموزشی، در جذب و بکارگیری نیروی انسانی، ضعف در توانمندسازی نیروی انسانی)، آسیب های مرتبط با مدرسه با ۴ مفهوم فرعی (عدم استفاده از ظرفیت انجمن اولیا و مربیان، ناکارآمدی آموزشی، مشکلات مربوط به معلم، مشکلات مربوط به کلاس درس)، آسیب های مرتبط با نظام خانواده با دو مفهوم فرعی (ضعف در شیوه تربیتی والدین، تعامل ضعیف)، آسیب های فردی با دو مفهوم فرعی (ضعف توانمندی های فردی، مشکلات روانشناختی) و آسیب های اجتماعی با سه مفهوم فرعی (رخوت اجتماعی، باورهای فرهنگی ضعیف، کلیشه های جنسیتی) بر مبنای مصاحبه ها و آسیب ها شناسایی شدند، که هر کدام تعدادی کد مفهوم را در بر می گیرند.

یافته های پژوهش با پژوهش (Jafari, 2018)، که موانع مشارکت را، امکانات و زیرساخت ها، فرهنگی، نظارتی و مقرراتی، ساختاری، قانونی، نبود رویکرد سیستماتیک بین مدیران، باورها و نگرش های نادرست، مدیریتی، مالی اقتصادی، نیروی انسانی ذکر کرده است همسو می باشد. همچنین با یافته های (Matin, 2011) و (Matin, 2010)، مبنی بر کاستی ناشی از عوامل انسانی، از جمله فعال نبودن مدیران و معلمان و دانش آموزان در امور مشارکت و نیز کاستی های ناشی از کارکردها و نگرش های مدیران ارشد آموزش و پرورش به مفهوم مشارکت، کاستی در ساختار تشکیلاتی و انجمن اولیا و مربیان و شوراهای آموزش و پرورش، همچنین کاستی هایی ناشی از عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، نظام بوروکراسی و ضعف در فرهنگ سازی مشارکت با یافته های پژوهش همسو است. همچنین پژوهش (O'Brien et al., 2024) که مدیریت ضعیف کلاس، ضعف برنامه ریزی و تدریس، شخصیت معلم، سخت گیری، بی توجهی به ایده ها و پیشنهادات، تنبیه و تحقیر، خجالت در مقابل همسالان، ترس، عصبی بودن، اضطراب، استرس، عدم اعتماد به نفس و عدم خودآگاهی را مانع مشارکت دانش آموزان دبستانی دانستند، همسو می باشد.

یافته ها نشان داد، که ضعف در سیاست گذاری آموزشی و اجرای آن ها و عدم جذب افراد علاقه مند به شغل معلمی و بی توجهی به توانمندسازی معلمان، ناکارآمدی دوره های ضمن خدمت معلمان در زمینه پرورش مهارت های لازم جهت تدریس و مدیریت کلاس درس به صورت مشارکتی و گروه محور از آسیب های مشارکت در دانش آموزان دوره ابتدایی است. نظام آموزشی متمرکز و ابلاغ تصمیمات از سطوح بالای سلسله مراتب، بی توجهی به نیازها و خواسته های سطوح پایین و دانش آموزان را در پی دارد. ناکارآمدی نظام آموزشی، سبب شده که اهداف آموزشی که برای تحقق آن برنامه ریزی می شود، نافرجام باقی بماند. حاکمیت بوروکراسی و فقدان تشکیلات منسجم مشارکتی، تمرکز بیش از حد آموزش و پرورش و طرح ها و برنامه های از پیش تعیین شده که بدون توجه به نظرات ذینفعان آن تدوین شده اند، برنامه درسی موضوع محور جایی برای مشارکت، به خصوص برای مشارکت دانش آموزان باقی نگذاشته است. حتی مدارس غیردولتی نیز کاملاً تابع سیستم متمرکز بوده و اختیار عمل چندانی ندارند.

نظام آموزش و پرورش، دانش آموزان را برای زیستن در جهان حال و آینده پرورش نمی دهد. به رسمیت شناختن تفاوت ها و زیست مسالمت آمیز در کنار یکدیگر در آموزش و پرورش مورد غفلت قرار گرفته است. توجه افراطی به حفظیات، پذیرش کورکورانه یافته های قدیمی، تأکید بر هم شکلی اجباری و تسلط بیش از حد عرصه حاکمیتی بر این سیستم از جمله مسائل و کاستی هایی است، که بر برون داد سیستم اثرگذار است. طبق اصل ۳۰ قانون اساسی، تحصیلات تا پایان دوره متوسطه برای تمام افراد جامعه رایگان است. اما در عمل تعدادی از مدارس به بخش خصوصی واگذار شده اند، مدارس دولتی نیز برای تأمین هزینه های خود به والدین دانش آموزان وابسته اند. با توجه به شرایط اقتصادی حاکم بر جامعه در نقاط مختلف کشور فاصله ها بسیار گسترده می شود و عدالت آموزشی رویایی دور از دسترس به نظر می رسد. طبق قانون، جذب نیروی آموزش و پرورش فقط باید از طریق دانشگاه فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی انجام شود، در صورتی که نیاز آموزش و پرورش از این طریق مرتفع نشده است و جذب نیرو از سایر طرق و ورود نیروهای غیرتخصصی که بعضاً علاقه ای نیز به این شغل ندارند، در سال های گذشته کاستی ها و مشکلات را دو چندان کرده است.

یافته‌ها نشان داد که آسیب‌های مرتبط با مدرسه از جمله عدم استفاده از ظرفیت انجمن، بی‌اعتقادی معلم به کار گروهی و مشارکتی، عدم استفاده از ظرفیت و توان دانش آموزی در شوراها و اداره مدرسه، تبعیض بین دانش آموزان و فضای فیزیکی نامناسب از جمله آسیب‌های ذکر شده در زمینه مشارکت در دانش‌آموزان دوره ابتدایی است. نارضایتی و بی‌انگیزگی و دلزدگی معلمان بدلیل جو نامناسب در مدارس، ضعف دانش و مهارت معلمان در بکارگیری روش‌های تدریس نوین و مشارکتی، استفاده از روش‌های سنتی و غیرمشارکتی، وجود رقابت ناسالم در کلاس درس و معلم محور بودن فعالیت کلاسی، خسته کننده بودن محیط کلاس و بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان نیز باعث ضعف مشارکت شده‌اند.

آموزش بدون شور و نشاط و لذت بردن از یادگیری معنا و مفهومی ندارد، در صورتی که امروزه مدارس از شادابی و نشاط فاصله گرفته‌اند و این فاصله در حال افزایش است. مدارس به لحاظ فیزیکی دارای فضاهای خسته کننده، امکانات محدود و رنگ‌آمیزی‌های کسل کننده، نیمکت‌ها و صندلی‌های کهنه و فرسوده است، که در هر فرد احساس افسردگی و دلزدگی ایجاد می‌کند. معلم آهنگ و فضای کلاس را تلطیف کرده و به آن روح می‌دهد، معلمانی که به دلیل مشکلات مختلف اقتصادی و مشغله‌های ذهنی، حضور فعال و شادابی در کلاس ندارند، نمیتوانند فضای شاداب، امن و دل‌پذیری را برای دانش‌آموزان فراهم نمایند. مدارس با فراهم‌سازی امکانات و وسایل مورد نیاز دانش‌آموزان، می‌توانند مدرسه را به محل زندگی و زیست آن‌ها مبدل کنند، که با علاقه و میل به یادگیری در آن حضور یابد.

یافته‌ها نشان داد که ضعف در شیوه تربیتی والدین، ضعف تعامل خانواده از جمله آسیب‌های ذکر شده در زمینه مشارکت در دانش‌آموزان دوره ابتدایی است. عدم پرورش مهارت ارتباطی فرزندان در خانواده، فاصله عاطفی از فرزند به دلیل اشتغال یا فقدان پدر یا مادر، اختلافات خانوادگی، تبعیض قائل شدن بین فرزندان، مشغله خانواده‌ها و غفلت از تربیت فرزندان یا توجه بیش از حد به فرزند، ضعف تعامل والدین با یکدیگر که خود الگوی فرزندان هستند، باعث عدم پرورش مهارت‌های لازم در زمینه تعامل با دیگران در فرزندان می‌شود، که به نوبه خود در مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های گروهی و جمعی مدرسه تأثیرگذار است. امروزه خانواده هسته‌ای با تعداد کم فرزندان، عرصه کمتری برای ابراز وجود، فعالیت جمعی و مشارکتی فراهم می‌نماید. از طرفی مشکلات اقتصادی، مشغله والدین و ماشینی شدن زندگی، ارتباط فیزیکی و عاطفی مستمر اعضای خانواده را کاهش داده است و شبکه‌های مجازی جای تعامل اعضای خانواده را گرفته است.

یافته‌ها نشان داد، که ضعف توانمندی‌های فردی و مشکلات رفتاری دانش‌آموز نیز به مشارکت آسیب وارد می‌کند. نداشتن اعتماد به نفس لازم، ضعف در ابراز وجود، اضطراب و خجالتی بودن و یا عدم علاقه به موضوع درس یا کلاس مانع مشارکت فعال دانش‌آموز در فعالیت‌های گروهی و مشارکت می‌شود. ترس از قضاوت شدن توسط دیگران بعضاً اجازه مشارکت به فرد را نمی‌دهد، که نقش معلم و خانواده در زمینه فراهم کردن فضای مناسب برای ابراز وجود و اظهار نظر بسیار تأثیرگذار است.

باورهای فرهنگی ضعیف، ضعف فرهنگ مشارکت و کار گروهی در جامعه، ضعف رسانه‌ها و صدا سیما در پرورش مشارکت و جمع‌گرایی نیز از آسیب‌های اجتماعی شناسایی شده در مشارکت در دانش‌آموزان دوره ابتدایی است.

با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- واگذاری اختیار تصمیم‌گیری به مدارس و رفتن به سمت مدرسه محوری از طریق اصلاح سیاست‌های آموزشی.
- تحول و تغییر در سیستم آموزشی الگو برداری از نظام‌های آموزشی موفق دنیا.
- تغییر در محتوای آموزشی متناسب با تغییرات روز و نیاز فراگیران.
- توجه به شکل‌گیری محیطی شاد و لذت‌بخش در مدرسه و کلاس از طریق برگزاری مسابقات شاد، تدریس با روش بازی و ...
- تبدیل مدرسه به محل زندگی و زیست دانش‌آموزان با فراهم نمودن امکانات رفاهی مورد نیاز.
- جذب و به کارگیری افراد مستعد و علاقه‌مند به حرفه معلمی
- به رسمیت شناختن تفاوت‌ها و زیست مسالمت‌آمیز در کنار یکدیگر در مدرسه.

References

- Afzal Tajik, M., & Wali, A. (2020). Principals' strategies for increasing students' participation in school leadership in a rural, mountainous region in Pakistan. *Improving Schools*, 23(3): 245-263.
- Anderson, D. L., Graham, A. P., Simmons, C., & Thomas, N. P. (2022). Positive links between student participation, recognition and wellbeing at school. *International Journal of Educational Research*, 111
- Ashrafzadeh, T., Mesrabadi, J., Yari Gholi, B., and Sheikh Alizadeh, S. (2023). Meta-analysis of the effect of collaborative learning on academic performance. *Educational Sciences*, 30(2):17-40. [Persian]
- Crowley, A., C. Larkins, and L. M. Pinto. (2021). *Listen-Act-Change: Council of Europe Handbook on Children's Participation, For Professionals Working for and with Children*. Strasbourg: Council of Europe.
- Horgan, D., Forde, C., Parkes, A. and Martin, S. (2015). *Children and young people's experiences of participation in decision-making at home, in schools and in their communities*, Dublin: Department of Children and Youth Affairs.
- Husni, H. (2020). The Effect of Inquiry-based Learning on Religious Subjects Learning Activities: An Experimental Study in High Schools. *Journal Panellation Pendidikan Islam*, 8(1): 43-54.
- Freiberg, H. J., & Lamb, S. M. (2009). Dimensions of Person-Centered Classroom Management. *Theory Into Practice*, 48(2): 99–105.
- Jones, Mari-Ana, and Sara Bubb. (2021). "Student Voice to Improve Schools: Perspectives from Students, Teachers and Leaders in "Perfect" Conditions." *Improving Schools* 24 (3): 233–244.
- Jafari, P. (2018). Designing a model and system of participation in education in the Islamic Republic of Iran. On the order of the Organization of Non-Governmental Schools and Centers and the Development of People's Partnerships of the Ministry of Education. [Persian]
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2008). *Interviews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. (2. ed.) SAGE Publications. *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*: Steinar Kvale. Thousand Oaks, CA: Sage, 1996. 326.
- Larkins, Cath. (2022). "Listening, Acting and Changing UK Policy with Children: Learning from European Examples and Theories of Children's Agency." *Journal of the British Academy* 8 (s4): 065–076.
- Mannion G, Sowerby M, I'Anson J. (2015). *How young people's participation in school supports achievement and attainment*. Report, Scotland's Commissioner for Children and Young People, Edinburgh, February.
- Matin, N.A. (2011). Ways to expand people's participation in education from the point of view of school benefactors, *Education Quarterly*, Year 27, Number 3 (107 series), Fall: 141.
- Matin, N.A. (2011). The necessity of participation in education: shortcomings and solutions. *Sociology of Education*, 1(2): 143-176. [Persian]
- MahdaviKhah, A., Javidi Kalate, Jafarabadi, T., Amin Khandaghi, M., Karmi, M. (2022). The limits and gaps of students' participation in the curriculum: an analysis of experts' views. *Education and training in scientific research are required*. 39 (1): 7-26. [Persian]
- Noble, M., & Ross, C. (2021). From principles to participation: 'The Statement on the Cooperative Identity' and Higher Education Co-operatives. *Journal of Co-operative Organization and Management*, 9(2), 100146.
- Naseri, S., Hazrati, S., Mirzaei, A. (2017). Investigating the areas of students' participation in group and social activities (high school students of Ilam city). *Ilam Culture Promotional Scientific Quarterly*, 19(60): 47-62. [Persian]

- Navabakhsh, M., and Esmi Joshghani, Z. (2011). Social and cultural factors affecting students' participation in student activities, *Iranian Journal of Social Development Studies* (4) 4: 105-121. [Persian]
- O'Brien, S., O'Hara, J., McNamara, G., O'Hara, J., Hogan, S., Sullivan, J., Irwin-Gowran, S. (2024). Student participation in Irish primary schools. *Education 3-13*, 52(6), 856–873.
- Shams, F., Ehsani, M., Safari, M., and Arufzad, Sh. (2021). The driving, accelerating and inhibiting factors of students' participation in physical education extracurriculars of schools. *Journal of Research in Educational Sports*, 9 (24): 107-136. [Persian]
- Pudineh, M., Hosseinqalizadeh, R., and Mehram, B. (2017). Social responsibility of the school, case study: two secondary schools for girls in Shahid Mashhad. *New Educational Approaches* 13(2): 95-120. [Persian]
- Zaremohzzabieh, Z., Krauss, S. E., D'Silva, J. L., Tiraieyari, N., Ismail, I. A., & Dahalan, D. (2022). Towards agriculture as career: predicting students' participation in the agricultural sector using an extended model of the theory of planned behavior. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, 28(1), 67-92.